

Buletinul informativ Agricultură Ecologică în Europa Centrală și de Est

NR 31

DECEMBRIE 2012

EkoConnect

Centrul Internațional
pentru
Agricultură Ecologică din
Europa Centrală și de Est
Phone: +49 351-20 66 172

Fax: +49 351-20 66 174

info@ekoconnect.org

www.ekoconnect.org

Dragii cititori,

În această perioadă trebuie să luăm decizii importante cu privire la direcția în care o ia viitorul sistemului nostru de aprovizionare cu alimente. Schimbările climatice nu mai reprezintă o dezbatere între oamenii de știință, ci o realitate. Secetea din Statele Unite ale Americii, care a durat săptămâni întregi în această vară și precipitațiile intense din Argentina au afectat recoltele de cereale și soia din acest an în mod semnificativ, rezultând cu o creștere cu până la 60% a prețurilor la cereale pe piața mondială și foamete tot mai mare în regiunea Sahel a Africii de vest. Acesta a fost un alt semnal de alarmă pentru a reflecta faptul că nu ar trebui să convertim cerealele în combustibil auto, când cei săraci printre noi nu își mai pot permite să cumpere alimente.

Christopher Stopes, președinte al Grupului UE IFOAM a afirmat: "Interdependența dintre agricultură și resursele naturale este cheia pentru asigurarea pe termen lung a necesarului de alimente. Aceasta subliniază urgența cu care trebuie înfruntate marile provocări ecologice întâmpinate de producția de alimente în UE. Agricultură ecologică este bine organizată pentru a răspunde provocărilor, cum ar fi managementul apei, protecția solului și schimbările climatice, deoarece aceasta oferă o abordare de sistem a eficienței resurselor și combatere a schimbărilor climatice."

Fiecare om poluează mediul înconjurător într-o măsură mai mică sau mai mare, ca atare cu toții suntem responsabili pentru situația actuală. Prin urmare fiecare dintre noi poate contribui cu câte puțin pentru a reduce efectele poluării și ale schimbărilor climatice. Unul dintre factorii-cheie ar fi întoarcerea la agricultura durabilă. Să ne unim așadar în a spune lumii că ne dorim un viitor mai verde! Să le explicăm familiilor noastre, prietenilor, colegilor și partenerilor de ce sprijinim mișcarea ecologică!

Împreună vom reuși!

Dragii noștri cititori, suporteri, colegi și parteneri, vă dorim un Crăciun fericit și un an nou plin de succese și realizări! Lectură plăcută a acestei ediții EkoConnect!

Gatis Caics & Bernhard Jansen, EkoConnect

Traducerea din limba engleză: Tătăran Ioana, Corectura: Kinga Forró

* * * * *

Conținut

1. PAC 2014-2020: Caută obținerea unei agriculturi mai trainice?
2. Regionalitatea ca argument de comercializare? Discuții în întreaga Europă
3. Creșterea ecologică a găinilor ouătoare
4. Comerțul organic, producerea și comercializarea în cele trei țări baltice
5. Cereale bio din Lituania pentru exportul în Europa de Nord și de Vest
6. Animalele de tracțiune - demodate sau contemporane?
7. Certificările bio organizate în rețea paneuropeană
8. Organic Marketing Forum 2013 cu un nou concept de Networking și expoziție extinsă
9. Cărți noi care dezvoltă tematica agricultura ecologică
10. Evenimente viitoare

EKOCONNECT
Organic Agriculture Moving East

Register until February 28, 2013 to get
EARLY BIRD DISCOUNT

Organic Marketing Forum

European East-West Organic
Trade Exhibition and Networking Conference
June 17 - 19, 2013 in Warsaw

www.organic-marketing-forum.org

1. PAC 2014-2020: Caută obținerea unei agriculturi mai trainice?

În acele zile, în timp ce acest articol este tradus pentru a ajunge la cititori în 10 limbi, UE decide viitorul agriculturii în Europa.

„Sunt necesare schimbări radicale ale alimentelor și agriculturii pe tot cuprinsul Europei. Există multe probleme precum contaminarea mediului, pierderea biodiversității, reducerea solurilor fertile, poluarea apei și ținerea animalelor în condiții improprii“. Așa a comentat Cristopher Stopes, președintele Grupului UE IFOAM, în cadrul discuțiilor aflate în curs de desfășurare și care privesc politica agricolă a UE în următorii ani. Cu milioane de hectare de teren agricol european afectat de degradarea solului, una dintre cele mai stringente probleme pe care reforma trebuie să le confrunte este modalitatea de menținere a fertilității solului.. Trei priorități principale sunt definite în propunerea alocărilor pentru anii 2014-2020 a Politicii Agricole Comune (PAC) : producția competitivă a alimentelor, managementul sustenabil al resurselor naturale și temperare a schimbărilor climatice prin promovarea unei agriculturi mai verzi și a unei dezvoltări teritoriale echilibrate.

Conform propunerii actuale a PAC de către Comisia Europeană, plățile de bază ar fi ajustate printr-o formulă complexă astfel încât statele care în momentul de față primesc mai puțin de 90% din media UE ar primi mai mult, diferența urmând a fi acoperită progresiv cu o treime într-o anumită perioadă de tranziție. Aceasta ar însemna ca fermierii din noile state membre a UE care beneficiază de plăți directe sub 90% din media UE (ex: țările baltice, Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Ungaria, Slovenia, România, Bulgaria) ar continua să primească mai puțin decât nivelul mediei UE. Unii guvernanți din Europa Centrală și de Est au depus propuneri la UE pentru o distribuire mai egală a plăților directe.

Ce ar însemna planul actual pentru fermierii organici? Plățile pentru agricultura organică ar fi menținute, ca în prezent, sub pilonul II (Programul Național de Dezvoltare Rurală), agricultura organică urmând ar deveni o măsură de sine stătătoare, parte a programului de dezvoltare rurală și nu doar unul dintre numeroasele planuri agricole și de mediu. Sumele per hectar vor continua să fie stabilite de fiecare stat în parte.

Agricultorii organici ar primi de asemenea așa numita “Componentă Verde”, însumând 30% din totalul plăților directe prevăzute în pilonul I. Restul de 70% din suma acordată fiecărui stat va fi atribuită plăților directe și altor tipuri de ajutor alocate tinerilor fermieri, micilor fermieri, teritoriilor dificil de cultivat și sprijinirii unor anumite produse.

Toti agricultorii ar trebui să îndeplinească mai sus numita “Componentă Verde” și anumite criterii precum diversificarea recoltei (un fermier ar trebui să cultive minimum 3 culturi, fiecare dintre acestea ocupând minimum 5% din suprafața totală, iar cultura cea mai mare să nu depășească 70% din întregul teren arabil), permanenta menținere a nutrețului verde (pajiște) și dedicarea a minimum 7% din terenul arabil unei orientări cu specific ecologic (de ex: marginile terenului, gardurile vii, copacii, pământul înțelenit, detaliile privind peisajul, biotopii, fâșiile-tampon, zonele împădurite) pentru a primi această plată. Producătorii organici s-ar califica automat pentru această “completare de ecologizare” fără condiții suplimentare cât timp se demonstrează că acestea furnizează un beneficiu ecologic. Discuțiile actuale din Parlamentul UE încearcă să slăbească această măsură, prin expansiunea categoriei “verde prin definiție” astfel încât nu doar agricultorii organici să se încadreze în “Componenta Verde” și să se introducă scheme slabe de certificare bazate pe criterii echivalente.

Ca o măsură semnificativă împotriva agriculturii la scară largă, propunerea PAC făcută de Comisia Europeană va limita ajutorul pe care fiecare fermă individuală îl poate obține din plățile directe la suma de 300 000 EURO pe an. Plățile directe care depășesc 150 000 EURO pe an vor fi reduse prin folosirea unei formule speciale. Dacă această propunere va fi aprobată, un ajutor mai mare va fi acordat dezvoltării rurale și inovațiilor.

Încă de la început, negocierile pentru viitorul PAC (descrise mai sus) urmau să vizeze furnizarea de prevederi suplimentare pentru mediul inconjurător al Europei, comunitățile rurale și securitatea alimentară pe termen lung. Totuși, în Parlamentul European, Comitetul pentru Agricultură și în Consiliul pentru Agricultură al Miniștrilor (statele membre) abordarea discuțiilor despre susținerea agriculturii durabile și agricultura organică nu au constituit o prioritate pentru decidenți.

Mai mult, actualele dezbateri din timpul crizei financiare au în vedere posibila micșorare a bugetului European. O “soluție de compromis” a fost publicată pe 14 noiembrie de către președintele Consiliului European, Hermann van Rompuy, care urmărește slăbirea “Componentei Verzi” din cadrul plăților directe prevăzute în PAC precum și diminuarea bugetului de dezvoltare rurală cu 13% bazată pe actualul buget al dezvoltării rurale 2007-2013. Puternicul fond de dezvoltare rurală joacă un rol important în rezolvarea priorităților socioeconomice și de mediu ale Europei și nu trebuie să fie victima

unor tăieri bugetare severe. Liderii europeni s-au adunat în cadrul summit-ului privind bugetul European la Bruxelles între 22-23 noiembrie pentru a decide asupra alocărilor bugetare din intervalul 2014-2020. Cu toate acestea, discuțiile s-au prăbușit și nu s-a ajuns la un consens. Discuții finale se așteaptă să aiba loc în februarie sau martie 2013.

Martin Häusling, delegat pe probleme agrare la Parlamentul European al partidului Verzilor declara: "Partidul Verzilor va colabora cu instituții europene și internaționale încurajând o agricultură mai durabilă și o alocare mai bună a fondurilor publice. Încercăm, prin amendamentele noastre, să schimbăm direcția PAC spre o agricultură europeană mai ecologică și mai corectă."

Isabelle Autissier, președinta WWF Franța pe problematica agriculturii : "În timpul următoarei runde de negocieri, liderii trebuie să se asigure că agricultorii vor primi plățile directe doar dacă acceptă măsuri ecologice funcționale. Ce am văzut până în momentul de față pe masa negocierilor sunt măsuri slabe. Continuarea prezentului regim de printare a cecurilor în alb pentru practici agricole dăunătoare este inacceptabilă în perioada de austeritate în care ne aflăm."

La nivelul UE, grupul UE IFOAM continuă să susțină activ schimbarea spre o PAC mai verde și mai corectă în numele organizațiilor sale membre. Reforma PAC trebuie să recunoască rolul important pe care îl au agricultorii organici în UE prin alocarea unor sume suficient de mari pentru ca aceste alimente și sisteme agricole să poată ajuta la orientarea agriculturii UE spre una cu adevărat durabilă în următorii ani.

Măsurile CAP pentru perioada următoare nu sunt încă decise, dar se pare că măcar câțiva pași înspre o agricultură mai sustenabilă vor fi făcuți. Puteți urmări recente știri și decizii pe [WWF website](#). Alte surse ale articolului de față, unde se pot găsi mai multe informații sunt: [grupul UE IFOAM](#), [Centrul de Cercetare Organica](#), [cercetarea "Greening the CAP"](#), [publicația "Adevarul din culisele PAC"](#) și o [publicare pe "Wikipedia"](#).

Autor: Gatis Caics, EkoConnect , traducerea din engleza realizată de Narcisa Postu

* * * * *

2. Regionalitatea ca argument de comercializare? Discuții în întreaga Europă

În multe țări produsele regionale devin tot mai cunoscute. Mai ales pentru produsele proaspete, cum sunt laptele, carnea, ouăle, legumele și fructele, etc, consumatorul le preferă pe acelea care provin din zonele cele mai apropiate. Această tendință nu a fost descoperită doar de producătorii ecologici.

Regional nu este definit – înțelegerea consumatorului.

„Regiune“ respectiv „regional“ sunt definite ca și concept unitar – contrar denumirii de origine protejate – nefiind însă termeni reglementați într-o lege. Prin „regiune“ este vorba despre o asociere geografică sau istorică sau este definită precum o limbă prin factori culturali? Înseamnă „regional“ pentru consumator o legătură cu o anumită „regiune“ sau mai mult, o apropiere spațială (și culturală) față de producător?

Un studiu realizat de Societatea Germană de Agricultură (DLG) afirmă că 86% dintre consumatorii chestionați cu auzit de termenul „regional“, și cei mai mulți dintre ei asociază acest termen cu „produse din regiune“. Totuși jumătate dintre cei chestionați consideră regionalitatea ca fiind un spațiu mai mare în jurul orașului lor, iar cealaltă jumătate landul din care provin / provincia. Unii erau chiar dispuși să ofere până la 15 % mai mult pentru produse din regiune, alții consideră că nu este justificat un adăos pe produs.

Regionalitatea trezește în conștiința multor consumatori nevoia de a avea o relație cu originea produsului și de a se încrede în producători și în calitatea produselor lor. În afară de aceasta, distanțele mai reduse de transport sunt considerate ca fiind protectoare pentru mediu, ceea ce însă în realitate depinde de criterii precum consumul de energie pentru producție, depozitare, logistică și la urmă de mijlocul de transport și de locul din care cumpără consumatorii (supermarket central sau ferma ecologică direct).

Piață ecologică în Jelenia Góra, Polonia

Pentru 96% dintre societățile comerciale germane, tema „regionalității” este de o importanță centrală. Supermarket-urile doresc să definească regionalitatea cât se poate de larg, pentru a nu fi nevoiți să planifice cantități prea mici și să nu piardă câștiguri datorită potențialelor termene prea strânse de livrare. Momentan, fiecare rețea de supermagazine (și unii producători) definesc regionalitatea așa cum le convine.

Exemple: Sub numele de produs al discounter-ului Lidl „O parte bună de patrie” („Ein gutes Stück Heimat“) se vând produse din toată Germania și prin aceasta nu sunt direct produse regionale.

Mărci regionale care definesc mai bine originea sunt comercializate de exemplu de rețeaua de magazine Feneberg în Germania. Marca lor regională „de aici” definește produse obținute pe o rază de 100 km în jurul localității Kempten, dar se oprește la granița cu Austria.

Magazinele care sunt membre ale „Asociației Consumatorilor” Food-Coop din Dresda comercializează produse care provin de la producători și procesatori de pe o rază de 150 km din jurul Dresdei, indiferent de granițe. Aceste produse dețin adresa producătorului și sunt evidențiate cu un simbol propriu regional.

În Germania s-a constituit în august 2012 la inițiativa Ministerii Federale al Agriculturii și cu ajutorul magazinelor cu amănuntul și asociațiilor convenționale și ecologice, Uniunea Purtătorilor „Ferestre regionale” („Regionalfenster e.V.”). Cu indicația de origine geografică unitară și controlată, fereastra regională va oferi consumatorului începând cu 2013, mai întâi în 5 regiuni model, informații credibile și transparente pentru decizia sa de cumpărare.

În alte țări s-a ajuns mai departe și s-au creat directive legale supraregionale. Așa s-au creat în Cehia mărci regionale care sunt unite sub același acoperiș și sunt certificate acolo. Astfel s-au organizat 22 de regiuni, una dintre ele extinsă până în Slovacia, care bonifică regionalitatea unui produs printr-un sistem de bonusuri. Acestea se dau după gradul de preparare, originea materiei prime și tradiționalitate. www.regional-products.eu

În Letonia marca de calitate „Lingura Verde” („Grüner Löffel“) (www.karotite.lv) garantează pentru întregul teritoriu al statului utilizarea a cel puțin 75% a materiei prime din una și aceeași țară sau regiune pentru produsele procesate. Acestea trebuie să fie libere de OMG-uri și de coloranți sintetici.

Rămâne de dorit ca tendința pentru criteriile unitare ale termenului „Regionalitate” să nu se limiteze doar la granițele unei țări. Tot așa apare și întrebarea pentru preferința consumatorului, dacă decizia este pentru „Eco sau Regional” sau pentru „Eco și Regional”. Astfel producătorii din branșa ecologică au o șansă de a comunica regionalitatea lor cât și valoarea adăugată de ecologic, pentru a se alătura în acest fel unui nou grup de consumatori.

Autori: Inka Sachse și Michael Aust, EkoConnect. Traducerea din limba germană: Khapardey Adriana

* * * * *

3. Creșterea ecologică a găinilor ouătoare

Cerințele Reglementării ecologice a CE privind creșterea găinilor ouătoare se deosebesc de cele ale creșterii convenționale în mai multe puncte decisive.

În opoziție cu creșterea convențională a găinilor, numărul găinilor crescute ecologic admis într-o hală, este de 3000 de păsări. Și suprafața agricolă utilă este limitată la maxim 230 de găini ouătoare pe hectar. Pe metru pătrat suprafață în hală se atribuie doar la un număr de 6 păsări, deci fiecareia cel puțin cca. 1.600 cm² și prin aceasta o suprafață dublă decât în sistemul convențional cu boxe pentru grupuri mici. Cel puțin o treime din suprafața solului trebuie să fie spațiu de scurmat dintr-o constituție solidă și care să fie acoperită cu paie. Cuibarele trebuie să aibe o suprafață de cel puțin 120 cm² de pasăre și să existe cel puțin 18 cm lungime spațiu pentru stat pe bară. O mare parte din hală este prevăzută a fi spațiu cu dejecții. O importanță deosebită în sistemul ecologic de creștere a găinilor îl joacă spațiul liber. Toate păsările trebuie să aibe acces ușor la el și fiecare trebuie să aibe în total la dispoziție 4 m². Spațiul liber trebuie să fie compus dintr-o porțiune cu vegetație. Diferențele asociației ale crescătorilor mai au în plus și alte cerințe, cum ar fi lumina naturală, gradul de ocupare al păsărilor, etc.

Din aceste cerințe reiese sistemul de creștere în hale cu suprafață liberă verde ca fiind cerință minimă în creșterea ecologică a găinilor ouătoare. Acest sistem de creștere poate fi adesea adaptat la clădirile deja existente. Ca prelungire a acestui sistem este posibilă și folosirea unui spațiu acoperit în afara halei/grajului cald. Această „grădină de iarnă” poate fi folosită de păsări zilnic, indiferent de vreme. Prin existența unor adăposturi mici subterane sau a unor pomișori și arbuști în spațiul liber care

să le ofere găinilor adăpost de păsările răpitoare, se poate ajunge la utilizarea întregii suprafețe libere și nu doar a spațiului din jurul halei/grajdului.

Halele se pot deosebi în hale cu voliere și hale cu creștere la sol. Un element esențial al creșterii în voliere este utilizarea celei de-a treia dimensiuni. Păsările pot ajunge la bare de odihnă suspendate și la diferitele planuri ale blocurilor de voliere.

Foto: Globogal, voliere ecologice

Astfel de sisteme de creștere în voliere sunt oferite de diverși producători cu caracteristici diferite. La blocurile de voliere ridicate (vezi imagine), spațiul de sub voliere poate fi folosit ca spațiu de scurmat și păsările pot să se mute nestingherite dintr-un capăt în altul al halei. De cele mai multe ori, curățarea dejecțiilor în astfel de hale se face prin benzi de dejecții, deci nu se depozitează dejecțiile în hală.

Creșterea la sol oferă o soluție simplă pentru grajduri / hale mici sau pentru spațiile vechi transformate. La acest sistem de creștere, hala este împărțită într-o suprafață centrală pentru dejecții, care este acoperită cu grilaje și stîngii, unde stîngiile folosesc drept bară de ședere, și spațiul de scurmat, care și aici trebuie să reprezinte cel puțin 1/3 din suprafața grajdului. Cuibarele sunt ușor ridicate pe pereți. La o densitate mai mică a efectivului din acest sistem de creștere este posibil ca să necesite o încălzire suplimentară.

O altă posibilitate pentru creșterea ecologică a găinilor ouătoare o reprezintă halele/ grajdurile mobile. Acestea sunt niște hale transportabile, care pot fi mutate de la un spațiu liber verde, la altul.

Astfel de hale sunt oferite de producători pentru efective de păsări de dimensiuni diferite atât cu spațiu pentru dejecții cât și cu voliere. Prin deplasările regulate fiecare grup de găini poate avea acces la spații libere în stadii bune de igienizare, în timp ce iarba poate să se regenereze sau aceste suprafețe pot fi reînsămânțate. În afară de aceasta, cu aceste hale mobile se poate sensibiliza clientele, plasându-le în apropierea șoselelor și inscripționându-le.

Foto: Construcție de grajd Iris Weiland e.K.

Surse: Oekolandbau.de, www.huehnermobil.de, Hotărârile de implementare ale Ordonanței Comisiei Europene VO (EG) Nr. 889/2008, Regelementările ecologice EGOekoVOAnhang3, [Bioland](http://Bioland.de), www.mobilstall.de, [Naturland](http://Naturland.de)

Autor: Andrea Mühle, EkoConnect; traducerea din limba germană: Khapardey Adriana.

* * * * *

4. Comerțul organic, producerea și comercializarea în cele trei țări baltice

În pofida asemănarilor ce privesc situația politică, istoria și alți factori, există câteva diferențe în producerea, procesarea și comercializarea produselor organice în cele trei țări vecine.

Procentul suprafeței complet organice în totalul suprafeței agricole este de 5.2% în Lituania, 9.2% în Letonia și 12.8% în Estonia (2010), ceea ce în 2011 însuma 99 410 ha în Lituania, 130 059 în Letonia și 101 906 ha în Estonia. 2/3 din suprafața organică din Estonia este pășune, în timp ce în Letonia procentul este de 40% și în Lituania este de doar 21%. 75% din suprafața organică din Lituania este teren arabil și 90% este folosit pentru cultivarea de cereale și leguminoase. În Letonia și Estonia, dimpotrivă, mai mult de 60% din terenul arabil este utilizat pentru obținerea de furaj verde. Acest fapt se datorează în principal unor diferențe de climă și sol între cele trei state. Un alt factor îl reprezintă diferențele de subvenții pentru teren arabil și cultivarea de grâne, provenite de la UE. Fermierii de cereale estonieni primesc 119 EUR/ha, cei letoni 109 EUR/ha și cei lituanieni 215 EUR/ha.

Estonia este cu câțiva pași înaintea în ceea ce privește producția și procesarea organică de carne (în principal vită și miel), de asemenea anumite activități de export au început în ultimii ani. Letonia poate fi mândră de producția organică de amidon provenind din cartofi a companiei „Aloja Starkelsen” și de sectorul lor propriu de cosmetice organice, condus de „Madara Cosmetics”. Lituania, prin comparație cu ambii săi vecini nordici, este în poziția de lider în ceea ce vizează producția și exportul de cereale și leguminoase organice (conform unor surse distincte până la 35 000 tone pe an exportate). Există câteva companii de comerț cu holde de grâu organice în Lituania, care cumpără cereale

organice de la fermieri pentru a-l exporta mai departe în principal către Scandinavia și Germania. În Estonia și Letonia primele acțiuni ale comercianților de cereale, care cumpără de la diverși fermieri pentru export, abia au început în ultimii ani. Unii dintre cei mai mari fermieri baltici de grâne organice au contacte directe pentru export, în principal în Germania.

Nations Online Project
www.nationsonline.org

Se găsesc mai multe magazine organice și produse organice în supermarket-urile din Estonia prin comparație cu cei 2 vecini sudici, unul dintre motive fiind probabil acela că economia țării s-a dezvoltat cu câțiva mici pași în plus în ultimii 20 de ani. Cererea de produse organice pe piața estoniană depășește în prezent oferta. Cooperativa estoniană „Eesti Mahe”, care s-a lansat în 2003 prin comerțul de carne organică, oferă acum o întreagă plajă de produse organice estoniene în supermarket-uri precum „RIMI”, cu un răspuns favorabil din partea consumatorilor. De asemenea, lanțul de supermarket-uri „Maxima” în Lituania oferă o remarcabilă gamă de produse organice și brand-uri provenind din Lituania. Aceasta poate fi privită ca fiind o reușită excepțională chiar și prin comparația cu ofertele supermarket-urilor vest-europene. Atât RIMI cât și Maxima vând și ele în magazinele lor din Letonia multe produse locale. În toate cele 3 țări atât supermarket-urile cât și magazinele organice sau preponderent organice au un procent de aproximativ 30-45% din piața organică națională., cu toate acestea multe produse organice sunt vândute și în piețe ale fermierilor și pe internet. Suma medie per persoană, plătită

în decursul unui an pe alimente organice, depășește cu puțin 2 EURO în Letonia și Lituania și este cuprinsă între 3 și 5 EURO (conform unor studii) în Estonia.

În ciuda faptului că se produc cantități mari de materie primă organică, până la 80% sau mai mult din unele producții (lapte, legume, carne de vită și grâne în cazul Estoniei și Letoniei) sunt vândute ca tradiționale sau date ca și hrană animalelor. Pe de altă parte, alimente organice procesate sunt importate în aceste țări, din Europa de Vest, cu costuri mari. Principalul motiv este nivelul redus de dezvoltare al sectorului de procesare organică, o situație similară cu alte țări est europene. Investiții de sume însemnate și de timp sunt necesare pentru pornirea procesării organice, cât și de reglementări organice și de interpretarea foarte strictă a standardelor europene privind igiena, realizată de autoritățile locale. Pentru procesatorii tradiționali, certificarea producției organice este complicată (investiție de timp și resurse pentru separarea producției organice de cea tradițională, planul de curățare periodică, etc.) și aparatura este concepută pentru cantități mari și este necesar să funcționeze la capacitate maximă pentru a fi profitabile. În plus, există o lipsă de furnizori organici locali care să poată să garanteze livrarea stabilă atât cantitativ cât și calitativ, așadar materia primă de multe ori trebuie să fie importată din alte state. Aditivii alimentari organici (de ex:condimente) nu sunt disponibili local adesea, ceea ce are drept consecință importul de mici cantități la costuri mari. Toate acestea au drept rezultat un preț mai mare al produsului finit într-o piață unde competitivitatea cu brand-uri organice importate și cu alimente tradiționale produse local este deja mare. Consumatorii sunt adeseori nepregătiți să plătească o diferență de preț suplimentară pentru produsele organice din cauza nivelului veniturilor lor. O altă problemă este lipsa de educație a consumatorului în ceea ce privesc diferențele între, de exemplu, alimentele organice și „naturale”, „sănătoase” sau chiar „alimente aduse de la fermă”. Procesarea organică este bazată în principal pe firme de mici dimensiuni, totuși, creșterea numerică a procesatorilor a fost de până la 50% per an în ultimii ani. În Letonia numărul procesatorilor a atins 129 până acum, în timp ce Estonia număra 55 (2011) și Lituania 70 (2010).

Câteva sectoare de procesare organică sunt relativ bine dezvoltate în toate cele trei state baltice, spre exemplu, ceaiurile și cosmeticele, de la ierburi, plante aromate și plante medicinale, miere, produse lactate și sucuri din fructe. Lipsa cererii pe piețele locale duce la un număr redus de fabrici organice și abatoare, care încetinesc mai departe dezvoltarea procesatorilor de cereale și de carne, amândouă fiind sectoare cu potențial viitor crescut.

În momentul de față vitele de carne sunt adesea exportate vii. Cifra este chiar și de 10 000 de vite organice, majoritatea viței și vite, pe an, pe fiecare țară. Carnea de vită tânără este adesea cumpărată ca tradițională direct de la fermieri și exportată pentru a fi îngrășată mai departe în Europa Sudică și de Vest, în ultimii ani deseori în Turcia. Majoritatea fermierilor nu găsesc profitabilă continuarea îngrășării animalelor din cauza costurilor furajelor și a lipsei canalelor de vânzare rentabilă. Un exemplu pozitiv de prețuri corecte și de aprovizionare stabilă pentru promovarea exporturilor este „[Baltic Beef Cattle Auctions](#)” în Nereta, Letonia. Licitările sunt organizate o dată pe lună, aproximativ 300-400 viței vii și vite (greutatea medie de 300-400kg) sunt vânduți la fiecare licitație. Aproximativ jumătate dintre ei sunt organici, dar sunt vânduți la preț tradițional întrucât nu a existat interes din partea cumpărătorilor organici până acum.

O altă problemă importantă care privește agricultura în general și totodată agricultura organică sunt inadecvat de redusele plăți directe provenite de la UE și acordate agricultorilor din țările baltice și alte state Est Europene. Plata de bază către fermieri în țările baltice este momentan până la 4-5 ori mai mică decât în unele țări vest europene, prin urmare agricultorii nu pot vinde produsele lor pe piața europeană la prețuri competitive. Acesta este un motiv însemnat pentru care vițerii sunt vânduți în loc să fie îngrășați.

Viitorul rol al tuturor celor 3 țări se poate afla în exportul de produse organice și materii prime, urmate de creșterea piețelor interne. O gramadă de zone rurale abandonate sau necultivate promit o perspectivă viitoare bună pentru creșterea producției organice. Regiunea nu este atât de atractivă ca piața de vânzare pentru exporturi, întrucât numărul total de locuitori în toate cele 3 țări baltice se situează sub 8 milioane.

Mai multe informații amănunțite despre piețele organice din țările baltice și 11 alte țări din Europa centrală și de est inclusiv principalii procesatori, exportatori, angroșiști, detaiști și alți eventuali parteneri de afaceri pot fi găsite pe [siteul EkoConnect](#).

Authors: Gatis Caics and Inka Sachse, EkoConnect; traducerea din engleza realizată de Narcisa Postu

* * * * *

5. Cereale bio din Lituania pentru exportul în Europa de Nord și de Vest

“Scandagra Lituania” este proprietatea DLG (Danemarca) și Lantmannen (Suedia) și este momentan cel mai mare distribuitor de cereale ecologice din statele baltice. Compania soră “Farm Plant Eesti” din Estonia a început deja comerțul de cereale ecologice, în timp ce “Scandagra Latvia” plănuiește în viitor să intre pe piața produselor ecologice.

Pe o suprafață de aproximativ 70.000 ha, transformată complet în sistem ecologic, sunt cultivate în Lituania cereale, leguminoase și un amestec din ambele. În jur de 1.700 de fermieri lucrează exclusiv în producția de cereale. Scandagra lucrează acum cu cca 120 de fermieri, din care majoritatea sunt deja partenerii lor de câțiva ani. Firma exportă anual 10-15.000 de tone de cereale bio, care corespund unei cote de piață de o treime din întregul export de cereale bio al Lituaniei. Cerealele au fost vândute la export, în principal în țările scandinave și Germania. Cerealele bio reprezintă aproximativ 10% din exportul total de cereale al Sandagra. În cele ce urmează managerul de produs Andrius Gritėnas răspunde la întrebările legate de firma sa și de cooperarea cu fermierii.

EkoConnect (EC): Vă rugăm să ne povestiți mai multe despre experiența dumneavoastră acumulată de-a lungul colaborării îndelungate cu cultivatorii de cereale ecologice.

A. Gritėnas (A.G.): O colaborare între două părți este posibilă doar atunci când ambele profită din aceasta. Fermierii caută parteneri, care au putere financiară, își respectă cuvântul și oferă prețuri corecte. Comercianții caută fermieri, care asigură o calitate ridicată a cerealelor, au posibilități de depozitare și sunt flexibili (pot încărca cerealele vrac sau în Big Bags). Fermierii trebuie să fie parteneri buni și să înțeleagă, că dacă vor să primească un preț bun trebuie să aibă un produs atractiv. Pentru a asigura o calitate ridicată a cerealelor sunt importante instalațiile de uscare și curățare. Nu există așa de multe posibilități în Lituania, unde fermierii să își poată usca și curăța cerealele eco, deoarece cererea este relativ scăzută. Companiile de comerț cu cereale ecologice au de obicei propriile depozite, dar se tem adesea să permită accesul fermierilor cu cereale de calitate scăzută, în special când aceștia lucrează cu cereale vrac. Contaminarea cu cereale cu conținut de pesticide a fost întotdeauna o temă de discuție. De când calitatea și siguranța sunt cele mai importante pentru noi, lucrăm îndeaproape cu fermierii și ne verificăm cerealele suplimentar în mod regulat pentru a evita "lucrurile nedorite".

EC: Descrieți-ne, vă rog, managementul întregului lanț, pornind de la sprijinul de pe câmp până la transport și depozitare.

A.G.: Noi, ca distribuitori de cereale, suntem dispuși și să oferim consultanță pentru fermieri. Există o mare nevoie, de a schimba modul de gândire al fermierilor care cultivă ecologic. Fermierii lituanieni nu își investesc adesea bani în teren sau sămânță, deși astfel există un mare potențial de îmbunătățire a recoltei. Exemplele arată că gospodăriile își pot dubla recolta față de medie doar printr-o schimbare a sortimentului de cereale.

Un lucru pozitiv este că, fermierii noștri cresc tot mai mari. Acest lucru duce pentru fermieri la o ușurare a investiției în spații de depozitare și la o tehnicizare actuală a cultivării de cereale. În ziua de azi este dificil să faci afaceri ecologice fără posibilități de depozitare: fermierii trebuie să vândă la prețuri scăzute imediat după recoltă sau să își transporte cerealele pe distanțe lungi până la depozitele distribuitorilor ecologici de cereale. Sau și mai rău: trebuie să își vândă cerealele eco ca cereale convenționale. Distribuitorii prudenți sprijină fermierii la acordul dintre ei, dar în acești ani în care majoritatea cerealelor sunt recoltate cu un conținut ridicat de umiditate, și distribuitorii sunt lipsiți de mijloace. Acest lucru demonstrează din nou cât de important este pentru fermieri să dețină propria instalație de tratare a cerealelor.

EC: Puteți să ne spuneți sumar câteva cuvinte despre viitorul sectorului de cereale ecologice?

A.G.: Referitor la piața din Lituania: pe de o parte consumul de produse bio este relativ scăzut, iar prețurile produselor bio sunt prea mari față de nivelul veniturilor populației locale. Pe de altă parte, Lituania a fost întotdeauna un exportator de produse agricole și cereale și suntem și o țară de export pentru bunuri ecologice. Totuși, depinde enorm de Uniunea Europeană și de politica noastră locală, deoarece întreprinderile ecologice nu prea pot exista fără ajutor suplimentar. În ultimii ani, prețurile din Europa Centrală și Scandinavia au fost bine susținute și diferența de preț între bio și convențional a fost destul de mare. Deoarece și piețele locale cresc, presupunem că interesul fermierilor de a investi în posibilități de depozitare, cunoștințe și calitate, va crește. În acest moment se vând multe cereale eco ca cereale convenționale, dar acest lucru se va schimba cu timpul.

Interviul a fost luat de Gatis Caics, EkoConnect. A răspuns Adrius Gritėnas, "Scandagra Lithuania". traducerea din germană realizată de Active Translators SRL.

* * * * *

6. Animalele de tracțiune - demodate sau contemporane?

Tractoarele sunt cunoscute ca metode contemporane și moderne de propulsie pentru cererile agricole. Animalele de tracțiune par a fi depășite. Este adevărat?

În 2010 omul de știință Paul Starkey a scris un raport pentru Organizația Măncare și Agricultură (OMA) în care descrie situația globală a animalelor de tracțiune. Faptul că folosirea tractoarelor crește nevoia de fertilizatori sintetici și combustibil este un important aspect economic.

Tractoarele cresc rar câștigurile financiare ale unei ferme, dar puterea lor de muncă duce la o nevoie mai mică de angajați umani. Prin urmare apar provocări urbane. În zone unde sunt încă folosite la câmp animalele de tracțiune (ex: Europa de Est), fermierii se gândesc să le înlocuiască cu tractoare. Potrivit raportului OMA, poate fi avantajos din punct de vedere economic să se mențină animalele de tracțiune.

Proiectul german "Humussphäre" a urmărit studii practice despre folosirea cailor de tracțiune încă din 2005. Rezultatele arată că animalele de tracțiune oferă soluții de ultimă oră pentru agricultura viitorului.

Datorită rezultatelor OMA și a efectelor pozitive ale propriilor lor studii, proiectul "Humussphäre" caută fermieri din Europa de Est, indiferent dacă sunt mici sau mari, care ar vrea să beneficieze de o comparație economică între tractoare și animalele de tracțiune bazată pe datele lor individuale.

Klaus Strüber, liderul proiectului "Humussphäre" este bucuros să vă ofere mai multe informații.

Literatură: Starkey, P. (2010): Livestock for traction: world trends, key issues and policy implications - Food and Agriculture Organization (FAO), 42 pagini.
Strüber, K. (2011): Humussphäre, Projektbericht Nr. 7 - Projektarbeit der GLP, 57 pagini.

Autor: Klaus Strüber, Germania, fermier și liderul proiectului "Humussphäre". E-mail info@hof-hollergraben.de, Telefon: 0049 4528 764.

Traducere din engleză de Diana Țenea

* * * * *

7. Certificările bio organizate în rețea paneuropeană

Începând cu 29 noiembrie 2012 cele două platforme mari de certificare organică **Easy-Cert** și **bioC** sunt conectate și cuprind informații detaliate și asigurate (certIFICATE electronice, recunoașterea înregistrărilor etc.) despre circa 60.000 de întreprinderi agricole, de prelucrare și de comercializare din majoritatea țărilor europene dar și în afara acestora.

Astfel EASY-CERT și bioC implementează deja astăzi cerințele Uniunii Europene și ale Elveției în ce privește prevederile legate de certificatele electronice, care vor intra în vigoare pe 1 ianuarie 2013. Odată cu dezvoltarea capacităților va crește și siguranța în sistemul internațional al certificării bio.

Organismele de certificare bio.inspekta S.A. și Austria Bio Garantie lucrează de mai mulți ani la dezvoltarea platformei de certificare EASY-CERT. BioC SRL contribuie cu zece ani de experiență ca organizație omologă în Germania. „Prin cooperarea între bioC și EASY-CERT va crește transparența și siguranța pe piața europeană bio“, explică Ueli Steiner, directorul companiei bio.inspekta S.A. și inițiatorul EASY-CERT.

Alte centre de certificare sunt invitate să integreze în rețeaua menționată datele lor despre întreprinderi certificate pentru a completa lista și pentru a contribui la transparența pe piața organică europeană. „Prin această cooperare am pus baza pentru un registru la nivel european“, spune Rolf Mäder, directorul companiei bioC SRL.

Informații suplimentare și persoane de contact: Rolf Mäder, directorul companiei bioC Srl.: Rolf.Maeder@bioC.info; Ueli Steiner, EASY-CERT, directorul bio.inspekta S.A., info@easy-cert.com.

Sursă: comunicat de presă din partea „EASY-CERT“ și „bioC“, 29 noiembrie 2012.

Traducerea din germană: Helga Zichner, Corectura: Kinga Forró

* * * * *

8. Organic Marketing Forum 2013 cu un nou concept de Networking și expoziție extinsă

Europei Centrale și de Est va atrage din nou companii organice, experți și alți jucători cheie ai pieței organice.

Organic Marketing Forum, deja bine cunoscut în calendarul pieței organice europene, va cunoaște multe schimbări în 2013: târgul expozițional de alimente și produse nealimentare organice va fi extins. Expozanții vor avea de asemenea oportunitatea să își vândă produsele în a doua jumătate a expoziției. Pe lângă expoziție vor fi și Mese de Business Networking pentru diferite categorii de produse. În plus, expozanții și vizitatorii vor avea oportunitatea de a-și prezenta produsele și pe sine de pe o scenă din holul expoziției și vor fi disponibili experți pentru consultații individuale gratuite. Sesiunile de Speed Networking sunt altă prezență nouă la OMF care va înlesni comunicarea dintre participanți. De asemenea o altă noutate vor fi și cursurile speciale pentru comercianții de produse organice. Nu în ultimul rând, o nouă politică de preț permite participarea mai multor vizitatori și expozanți. Producători, procesatori, comercianți și alți experți în produse organice din aproximativ 30 de țări europene sunt așteptați să participe în 2013.

Conferința organică cu traduceri simultane între engleză, germană, poloneză și rusă va fi o parte importantă a evenimentului. Cu motto-ul „Este vorba de cunoașterea oamenilor potriviți“, unul din accentele conferinței din 2013 va fi pus pe networking și cooperare.

Mai multă cooperare în interiorul țărilor și între țări este de asemenea și scopul întregului Organic Marketing Forum: „Partea cu creșterea cea mai mare a pieței organice europene se află în Est. Organic Marketing Forum 2013 va aduce din nou împreună persoanele organice din est și vest și va fi un punct de pornire pentru

Din 17 până în 19 iunie 2013 a opta ediție a **Organic Marketing Forum –Târg Expozițional Organic și Conferință pe teme de cooperare în rețea (OMF) Est-Vest** din Europa își deschide porțile în Varșovia: **întâlnirea principală pentru sectorul pieței organice a**

expoziție OMF, 2012;
imagine: EkoConnect

noi parteneriate și dezvoltări” spune Bernhard Jansen, președintele EkoConnect, principalul organizator al Forumului. “Sunt bucuros în mod special de cooperarea cu succes cu ["BioFach Nuremberg"](#) și ["Polska Ekologia"](#), care ne ajută să invităm mai multe companii organice” încheie Bernhard Jansen.

Pe lângă “BioFach” și asociația producătorilor “Polska Ekologia”, asociația agriculturii organice ["Ekoland"](#), Centrul Polonez de Consultanță [ODR](#) și [Asociația Comercianților Organici \(ORA\)](#) sunt parteneri ai OMF 2013.

Mai multe informații și înregistrarea sunt disponibile pe www.organic-marketing-forum.org. O reducere pentru înregistrările timpurii este disponibilă până pe 28 februarie 2013.

Autori: Gatis Caics și Bernhard Jansen, EkoConnect, Traducerea din engleză: Diana Țenea
Corectura: Kinga Forró

* * * * *

9. Cărți noi care dezvoltă tematica agricultura ecologică

Recent, câteva cărți legate de tema „Agricultura ecologică” au fost publicate în limba rusă precum și în limba engleză, oferind posibilitatea transferului unui bagaj de cunoștințe din acest domeniu către Europa de Est.

1. **"Agricultura ecologică” (în limba engleză - "Organic agriculture", în limba rusă - «Органическое сельское хозяйство»), 2010, 396 pagini**

Autori: Borivoj Šarapatka, Jiří Urban și colegii

Limbi: rusă și engleză

Conținut: Manualul, axat pe utilitatea practică, oferă informații privind producția de plante, nutriția solului și a plantelor, fertilizarea și cultivarea culturilor, combaterea buruienilor, pajiști permanente, cultivarea fructelor și legumelor, viticultură și vinificație, creșterea animalelor. Cartea include, de asemenea, capitole privind istoria și prezentul agriculturii ecologice în Europa, reglementări și efecte asupra mediului. Cartea are la bază versiunea cehă, scrisă de Ministerul Agriculturii și Ministerul Mediului din Cehia și PRO-BIO.

Pentru a cumpăra: accesați pagina web a editurii BioInstitut: www.bioinstitut.cz, secția “Publicații”

2. **"Etichetarea Eco”, în limba rusă - "Экологическая маркировка», 2012**

Autorul: Elena Smirnova

În limba: rusă

Conținut: Cartea prezintă diferitele tipuri de etichetare ecologică - alimente, produse textile, cosmetice, produse din lemn, construcțiile ecologice etc. Include, de asemenea, pagini despre certificarea bio.

Pentru a cumpăra: puteți comanda on-line cartea de la editura "Cartea Verde", pe site-ul www.zelenayakniga.ru.

3. **Traducerea din limba germană în limba rusă a cărții "Nutriție sănătoasă” (în germană - "Vollwert-Ernährung", în limba rusă - «Полноценное питание»)**

Autori: Karl von Koerber / Thomas MÄNNLE / Claus Leitzmann, Traducere din germană în rusă de Aleksei Ursulenko

În limba: rusă

Conținut: Cartea ilustrează principiile de nutriție sănătoasă, explicând felul în care fiecare individ în parte se poate menține în condiții bune de sănătate, prin alegerea de produse alimentare naturale. Este tratat subiectul responsabilității alegerii alimentației, nu numai în interesul sănătății noastre, dar și în ideea conservării mediului înconjurător.

Pentru a cumpăra: vă rugăm să contactați autorul traducerii, Aleksei Ursulenko (e-mail ursulenko@mail.ru).

4. „Agricultura cu valoare naturală ridicată din Europa. 35 de țări europene - experiențe și perspective” (în limba engleză "High Nature Value Farming in Europe. 35 European countries - experiences and perspectives"), 2012, 500 pagini

Autori: există autori diferiți pentru fiecare capitol, în funcție de țara specifică. Vă rugăm să consultați lista de autori [aici](#).

În limba: engleză

Conținut: Cartea oferă o introducere cuprinzătoare la tema „Agricultura cu valoare naturală ridicată” și descrie modul în care conceptul poate fi aplicat în 35 state europene, așa cum este descris de către experții locali. Textul este bogat în ilustrații cu ajutorul fotografiilor color, a hărților și diagramelor.

Pentru a cumpăra: accesați pagina web a Forumului European pentru Conservarea Naturii și Creșterea Animalelor: efncp.org/publications/books.

Traducerea din limba engleză: Tătăran Ioana, Corectura: Kinga Forró

* * * * *

Ți-a plăcut buletinul informativ EkoConnect?

Atunci apreciem și ne bucurăm dacă îl transmiți colegilor și cunoșcuților interesați.

Dacă ai primit buletinul informativ prin retransmitere și dorești să îl primești personal de acum încolo, te rugăm să ne scrii pe adresa de email redaktion@ekoconnect.org cu titlul "Subscribe EkoConnect Infobrief".

Dacă nu mai dorești să primești buletinul informativ te rugăm să ne trimiți un email cu titlul "Unsubscribe EkoConnect Infobrief"

Toate cele bune,

Colectivul de redacție

EkoConnect este o organizație non-profit cu sediul în Germania, care sprijină schimbul de informație, cunoștință și expertiză în domeniul agriculturii ecologice. Organizația servește ca un network pentru oameni și organizații din sectorul bio în Europa de Est și de Vest, pentru a se întâlni și de a interacționa împreună.

Scopul principal este sprijinirea și punerea în legătura a actorilor și activităților pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii în Europa Centrală și de Est și îmbunătățirea disponibilității produselor și a alimentelor de proveniență ecologică. În scopul acesta, EkoConnect funcționează ca un punct central de informare, promovează oportunități de întâlnire, schimb de experiențe și perfecționare și sprijină de asemenea autoritățile publice care doresc să dezvolte structuri pentru agricultura ecologică. La rândul său, EkoConnect este sprijinit de o comisie de experți care oferă consultanță din punct de vedere strategic și tematic.

Doriți să deveniți membru?

Membrii EkoConnect sunt experți și organizații din toată Europa care dispun de o experiență îndelungată în crearea structurilor agriculturii ecologice, dar sunt și non-experti care sunt interesați de instruire/perfecționare sau de a sprijini ideea bio. Și dumneavoastră ne puteți sprijini prin a deveni un membru susținător sau ca și membru ordinar. Vă rugăm să completați formularul de pe site-ul nostru (www.ekoconnect.org). Deja sunteți membru? Atunci, spuneți mai departe și invitați îi și pe colegi, prieteni și alte grupuri interesate de a deveni membru.

10. Evenimente viitoare

Date	Event	Place	Topic	Website
15.1.2013	„Acțiune ecologică”	Niederschlesien, Polonia	Seminar: Sănătatea animalelor pentru consilieri și fermieri	www.ekoconnect.org
23.1.2013 – 24.1.2013	BioVak 2013	Zwolle, Olanda	Târg pentru întregul lanț organic	www.biovak.nl
13.2.2013 – 16.2.2013	BioFach & Vivaness	Nuremberg, Germania	Târgul de produse organice + lider mondial	www.biofach.de www.vivaness.de
05.3.2013	„Acțiune Ecologică”	Niederschlesien, Polonia	Atelier: managementul afacerii și marketing direct	www.ekoconnect.org
07.4.2013 – 08.4.2013	Produse naturale și organice. Europa 2013	London, Marea Britanie	Târg de produse de calitate, organice și potrivite unui stil de viață sănătos	www.naturalproducts.co.uk
14.4.2013	Bio Vest	Duesseldorf, Germania	Târg pentru produse ecologice	www.biowest.info
19.4.2013 – 21.4.2013	Stil Bio 2013	Praga, Republica Cehă	Al VIII-lea târg de alimentație și stil de viață sănătoase	www.biostyl.cz
28.4.2013	Bio Est	Berlin, Germania	Târg național de produse ecologice	www.bioost.info
16.5.2013 – 19.5.2013	Ecologia – Izmir 2013	Izmir, Turcia	Târgul nr. 1 din Turcia de produse ecologice	www.ekolojiizmir.com
23.5.2013 – 25.5.2013	Domeniul Bio - China	Shanghai, China	Târg ecologic internațional și conferință. Expoziția nr. 1 a pieței organice asiatice.	www.biofach-china.com
24.5.2013 – 26.5.2013	GALA ECO 2013	Rzeszów, Polonia	Târg de alimente și produse ecologice	www.ekogala.eu
8.7.2013 – 10.7.2013	Al VII-lea Congres Organic	Vilnius, Lituania	8 iulie – excursii, 9-10 iulie – Congres: revizuire a Regulamentului Organic ca pe o oportunitate pentru dezvoltare durabilă	www.organic-congress-ifoameu.org
17.6.2013 – 19.6.2013	Organic Marketing Forum 2013	Warsaw, Polonia	Târgul Europei de Est și de Vest și Conferință. Principalul punct de întâlnire pentru sectorul Europei de Centru și de Est.	www.organic-marketing-forum.org
27.6.2013 - 30.6.2013	Domeniul Bio America Latina / Târgul Bio Brazilia 2013	São Paulo, Brazilia	Târg internațional ecologic și conferință	www.biofach-americalatina.com

Traducere din limba engleză realizată de către: Tătăran Ioana

* * * * *

wollmerstaedt communications

Green Marketing for a better world. ➔ www.youyou.eu